

УДК 343.98:343.62

DOI <https://doi.org/10.32782/2709-9261-2026-1-17-3>

Данилюк Сергій Вікторович,

аспірант кафедри кримінального процесу та криміналістики
факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування
Національної поліції України

(Донецький державний університет внутрішніх справ, м. Кропивницький)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-0617-7290>

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НЕНАЛЕЖНОГО ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ОBOB'ЯЗКІВ МЕДИЧНИМ АБО ФАРМАЦЕВТИЧНИМ ПРАЦІВНИКОМ

Статтю присвячено вивченню теоретичних положень криміналістичної характеристики як складової методики розслідування та формування криміналістичної характеристики неналежного виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником, що сприяє виокремленню типових ознак вказаних кримінальних правопорушень. Встановлено, що криміналістична характеристика неналежного виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником охоплює типові ознаки, притаманні вказаним кримінальним правопорушенням та надає характеристику таким елементам: особа потерпілого, обстановка, типові сліди та наслідки кримінального правопорушення.

Ключові слова: криміналістична характеристика, методика розслідування, медичний працівник, фармацевтичний працівник, кримінальне правопорушення.

Постановка проблеми. Розслідування кримінальних правопорушень є складним процесом, що полягає у розумовій та процесуальній діяльності слідчого спрямованій на встановлення та процесуальне оформлення інформації доказового характеру, її дослідження з метою доведення вини правопорушника, притягнення його до кримінальної відповідальності та завершення досудового розслідування. Однак, розслідування кримінальних правопорушень полягає як у прийнятті процесуальних рішень та проведенні слідчих (розшукових) дій, так і осмисленні природи вчиненого кримінального правопорушення, надання йому правової оцінки і кваліфікації шляхом аналізу суттєвих, притаманних лише певному виду кримінальних правопорушень ознак, визначення їх особливостей.

Складність у розслідуванні неналежного виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником зумовлена специфікою вказаних кримінальних правопорушень, що полягає у необхідності притягнення до кримінальної відповідальності та доведення вини спеціального суб'єкта – медичного або фармацевтичного працівника, встановлення причинно-наслідкових зв'язків між неналежним виконанням професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником та настанням тяжких наслідків, спричинених діями або бездіяльністю по відношенню до пацієнтів вказаних осіб, а також складність у збиранні та дослідженні доказів, призначенні судових експертиз. Вказане зумовлює

потребу у вивченні криміналістичної характеристики неналежного виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником з метою виокремлення типових ознак та закономірностей вчинення вказаних кримінальних правопорушень для формування на основі отриманих даних методичних рекомендацій, направлених на допомогу органам досудового розслідування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття криміналістичної характеристики надано багатьма вченими-криміналістами серед яких В.Д. Берназ, П.Д. Біленчук, С.С. Вітвіцький, О.О. Волобуєва, А.Ф. Волобуєв, М.М. Єфімов, О.Н. Колісниченко, В.О. Коновалова, О.В. Одерій, М.В. Салтєвський, А.В. Старушкевич, В.М. Шевчук, В.Ю. Шепітько та ін.

Криміналістична характеристика неналежного виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником надана Л.В. Омельчук, П.В. Цимбал, Т.Я. Цимбал у монографії «Розслідування злочинів, пов'язаних із неналежним виконанням професійних обов'язків медичними працівниками: сучасний стан, проблеми та напрями удосконалення» (2015) [1] та О.П. Шайгурою у дисертаційному дослідженні «Криміналістична характеристика неналежного виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником» (2013) [2].

Метою дослідження є вивчити наукові концепції та підходи до поняття та значення криміналістичної характеристики; з'ясувати та розкрити ознаки неналеж-

ного виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником; надати криміналістичну характеристику неналежного виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником.

Виклад основного матеріалу. У сфері охорони здоров'я медичне обслуговування громадян та фармацевтична допомога забезпечується медичними та фармацевтичними працівниками, діяльність яких здійснюється відповідно до нормативно закріплених правил та стандартів охорони здоров'я, посадових інструкцій, функціональних обов'язків, а також моральних засад, які визначають повагу до життя і здоров'я людини, недопущення завдання шкоди пацієнту. Водночас, неналежне виконання медичним або фармацевтичним працівником покладених на них професійних обов'язків – це утримання особи від здійснення передбачених його компетенцією діянь, спрямованих на надання кваліфікованої медичної або фармацевтичної професійної допомоги. Такими можуть бути, зокрема, відмова чергового лікаря від госпіталізації хворого, який потребує невідкладної допомоги чи хірургічного втручання, залишення хворого без належного медичного догляду, невиконання медичною сестрою вказівки лікаря щодо застосування до хворого необхідних ліків чи маніпуляцій, невстановлення необхідного лікувально-охоронного нагляду чи режиму для хворих, які страждають на психічні розлади, тощо [3, с. 604]. Як приклади клінічних помилок Ф. Ойебодє перераховує побічні реакції на ліки, неправильні переливання, хірургічні травми та операції в неправильно-му місці, самогубства, травми або смерть, пов'язані зі стримуванням, падінням, опіки, пролежні та помилкове встановлення особи пацієнта. Науковець зазначає, що високий рівень помилок із серйозними наслідками найчастіше трапляється у відділеннях інтенсивної терапії, операційних та відділеннях невідкладної допомоги [4].

Кримінальні правопорушення, передбачені ст. 140 Кримінального кодексу України (далі – КК України) не мають значного поширення, однак вчиняються систематично, а показники їх вчинення є сталими. Відповідно до офіційної статистики Офісу Генерального Прокурора у 2016 році обліковано 642 кримінальних правопорушень за фактом неналежного виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником, у 2017 – 725, 2018 – 655, 2019 – 669, 2020 – 654, 2021 – 566, 2022 – 327, 2023 – 436, 2024 – 424, 2025 – 409 [5]. Вказане свідчить про необхідність вивчення практики розслідування неналежного виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником з метою виокремлення типових ознак досліджуваних кримінальних правопорушень та формування їх криміналістичної характеристики.

Успішному розкриттю та розслідуванню кримінальних правопорушень передують використання сучасних криміналістичних засобів, криміналістично значущої інформації та методичних рекомендацій, сформованих на основі системного аналізу типових ознак та закономірностей вчинення кримінальних правопорушень. Простежується взаємозв'язок між наукою та практикою, що полягає у вивченні вченими-криміналістами практики розслідування окремих видів кримінальних правопорушень з метою аналізу та узагальнення типових даних та формування рекомендацій щодо їх розслідування, і навпаки, використання практичними працівниками сучасних криміналістичних рекомендацій під час досудового розслідування. Саме з цією метою вивчається та формується криміналістична характеристика, яка систематизує та узагальнює криміналістичні ознаки та

особливості кримінальних правопорушень, відображає закономірні зв'язки між ними.

Криміналістична характеристика як невід'ємна частина криміналістичної методики вивчалась багатьма вченими-криміналістами, які зосереджували увагу на її теоретичному та практичному значенні. А.В. Старушкевич пропонував розглядати криміналістичну характеристику у двох аспектах – теоретичному та прикладному. У теоретичному аспекті криміналістична характеристика – це наукова категорія криміналістики та у зв'язку з цим вона повинна мати своє загальне поняття, визначення (дефініцію), внутрішню структуру, посідати певне місце у системі криміналістики та виконувати певні функції. У прикладному аспекті криміналістична характеристика повинна бути подана у вигляді описів, таблиць, схем, графіків, комп'ютерних програм тощо [6].

В.М. Шевчук пропонує розглядати криміналістичну характеристику кримінальних правопорушень як два складники: а) як теоретичну концепцію – основи формування окремих методик розслідування; і б) як робочий інструмент розслідування (його інформаційну базу), як систему зібраних і узагальнених даних про криміналістично значущі ознаки певного виду кримінальних правопорушень [7, с. 118]. На нашу думку, запропонована концепція дозволяє розглядати криміналістичну характеристику як систему узагальнених відомостей, розроблених з метою використання відомостей про типові ознаки кримінальних правопорушень під час розслідування.

С.С. Чернявський до найбільш суттєвих ознак криміналістичної характеристики як наукової категорії відносить такі: 1) сукупність узагальнених даних про криміналістично значущі ознаки кримінальних правопорушень певного виду (групи); 2) встановлення й урахування закономірних зв'язків між цими даними; 3) використання цих даних і зв'язків між ними для вирішення завдань розкриття та розслідування кримінальних правопорушень [8, с. 142]. Саме остання ознака розкриває практичне значення криміналістичної характеристики – використання наданих криміналістичною характеристикою відомостей під час розкриття та розслідування кримінальних правопорушень шляхом орієнтування слідчого щодо ключових ознак певних кримінальних правопорушень, їх взаємозв'язку та механізму вчинення.

Щодо поняття криміналістичної характеристики науковцями висловлено чимало ідей та підходів. Криміналістична характеристика визначається як: система відомостей (знаць) про елементи механізму вчинення кримінальних правопорушень окремого виду чи групи, в яких відображаються закономірні зв'язки між цими елементами (А.Ф. Волобуєв) [9, с. 9]; система інформації про ознаки кримінальних правопорушень даного виду, що мають криміналістичне значення, які відзначають закономірні зв'язки між ними та є основою для побудови версій з метою вирішення конкретних завдань розслідування [10, с. 16]; система відомостей про криміналістично значущі ознаки кримінальних правопорушень (В.Ю. Шепітько, В.А. Журавель, В.О. Коновалова) [11, с. 11]; систему зібраних й узагальнених даних про криміналістично значущі ознаки певного виду (групи) кримінальних правопорушень як робочий (прикладний) інструмент розслідування (С.С. Чернявський) [8, с. 142]; модель системи зведених відомостей про криміналістично значимі ознаки виду, групи або конкретного кримінального правопорушення (А.В. Старушкевич) [6]; не просто опис, а кількісно-якісний опис, який відображає кореляційні зв'язки між ознаками кримінальних правопорушень (В.Д. Берназ, М.В. Салтевський)

[12, с. 205]; взаємопов'язану та обґрунтовану систему елементів кримінального правопорушення (Л.В. Омельчук, П.В. Цимбал, Т.Я. Цимбал) [1, с. 28].

Вивчення наукових праць останніх дозволило дійти висновку, що криміналістична характеристика є базовою складовою методики розслідування, яка об'єднує зведені дані про ознаки, характерні риси та властивості окремих кримінальних правопорушень, що є інформаційною основою, сукупністю узагальнених наукових даних, сформованих на основі поєднання практичного досвіду та сучасних наукових досліджень. Її також можна назвати інструментом, що спрямований на забезпечення слідчого орієнтовною узагальненою інформацією про ключові ознаки окремих кримінальних правопорушень, закономірностей та умов їх вчинення з метою формування рекомендацій щодо організації розслідування, побудови слідчих версій та проведення слідчих (розшукових) дій.

Криміналістичну характеристику також називають моделлю кримінального правопорушення, а елементи криміналістичної характеристики – складовою її структури, які надають інформацію про видові ознаки кримінальних правопорушень [13, с. 151]. П.Д. Біленчук зазначає, що криміналістична характеристика відображає переважно на статистичному рівні дані про окремі елементи кримінального правопорушення: особу злочинця і потерпілого, прийоми підготовки, вчинення і приховування окремих видів кримінальних правопорушень; ситуаційно зумовлені, причинно або в інший спосіб пов'язані з подією кримінального правопорушення результати відповідних змін у навколишньому середовищі, що мають доказове значення; спроби приховати сліди кримінальних правопорушень, до яких вдаються злочинці, а також інформацію про інші обставини, що може бути корисною для повного, всебічного і об'єктивного розслідування кримінальних проваджень [14, с. 261]. Таким чином, зміст криміналістичної характеристики складають ключові елементи кримінального правопорушення до яких належать: особа злочинця, спосіб вчинення кримінального правопорушення, особа потерпілого, предмет кримінально-протиправного посягання, обстановка кримінального правопорушення, наслідки та типові сліди, знаряддя та засоби вчинення кримінальних правопорушень та ін.

Криміналістична характеристика неналежного виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником відображає ознаки та особливості лише вказаного виду кримінальних правопорушень, а також формується з урахуванням їх особливостей, що зумовлені складністю у збиранні та дослідженні доказів, призначенні судових експертиз; необхідністю притягнення до кримінальної відповідальності та доведення вини спеціального суб'єкта – медичного або фармацевтичного працівника, який у своїй діяльності керується нормативно-правовими актами у сфері охорони здоров'я, посадовими інструкціями або функціональними обов'язками. Крім того, для притягнення до кримінальної відповідальності вказаних осіб необхідним є доведення причинно-наслідкових зв'язків між неналежним виконанням професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником та настанням тяжких наслідків, спричинених їх діями або бездіяльністю по відношенню до пацієнтів.

В контексті криміналістичної характеристики неналежного виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником слід відзначити наукові дослідження, отримані Л.В. Омельчук, П.В. Цимбалом, Т.Я. Цимбал, О.П. Шайгурою. Основними елемен-

тами криміналістичної характеристики неналежного виконання професійних обов'язків медичними працівниками Л.В. Омельчук, П.В. Цимбал, Т.Я. Цимбал називають такі: особа злочинця; спосіб вчинення кримінального правопорушення; особа потерпілого; слідова картина. Проте поряд із цим слід також враховувати особливості таких елементів, як місце та час вчинення злочину, що певною мірою визначають як спосіб вчинення, так і особливості формування слідової картини протиправного діяння [1, с. 28].

На думку О.П. Шайтури елементний склад криміналістичної характеристики неналежного виконання професійних обов'язків медичними працівниками складається з способу вчинення кримінального правопорушення, місця, часу та обстановки, знарядь та засобів, особи потерпілого, особи злочинця та типових слідів кримінального правопорушення [2, с. 8–13]. При цьому науковиця акцентує увагу на способах приховування кримінальних правопорушень, пов'язаних з неналежним виконанням професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником, а саме: обман або замовчування про настання ятрогенії чи причин, які її викликали; проведення нового лікування для усунення наслідків або симптомів ятрогенії; переміщення пацієнта (потерпілого) з одного медичного закладу в інший; заздалегідь підготовлене неправдиве алібі; створення видимості нібито побічних ефектів використання фармацевтичної продукції; знищення, спотворення, невнесення необхідних записів, підміна та інші види підробки медичної документації, зокрема, історії хвороби; знищення, підміна залишків засобів, предметів чи матеріалів, які використовувались при наданні медичної допомоги; недонесення про вчинене правопорушення уповноваженими посадовими особами до правоохоронних органів; інсценування кримінального правопорушення під некримінальну подію, природну смерть, форс-мажорні обставини, тощо; залякування, підкуп або інший вплив на пацієнтів (потерпілих); вчинення іншого правопорушення тощо [2, с. 9].

З метою формування криміналістичної характеристики неналежного виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником слід врахувати та вивчити ті ключові ознаки, які притаманні лише даному виду кримінальних правопорушень. Статтею 140 КК України передбачено кримінальну відповідальність за невиконання чи неналежне виконання медичним або фармацевтичним працівником своїх професійних обов'язків внаслідок недбалого чи несумлінного до них ставлення, якщо це спричинило тяжкі наслідки для хворого. Вищенаведене є підставою для виокремлення таких ключових ознак вказаних кримінальних правопорушень:

1) особа злочинця – медичний або фармацевтичний працівник, який має медичну освіту та кваліфікацію, призначений наказом керівника закладу охорони здоров'я на посаду та відповідно до функціональних обов'язків або посадової інструкції виконує обов'язки щодо медичного обслуговування громадян (надання медичної допомоги, діагностики, профілактики тощо), відпуску лікарських препаратів та надання фармацевтичної допомоги тощо;

2) спосіб кримінального правопорушення – неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником, що полягає у недбалому або несумлінному ставленні до них (помилки під час діагностики захворювання, недбале проведення операції, недотримання клінічних протоколів під час надання

медичної допомоги, несвоєчасне надання медичної допомоги, порушення умов зберігання або правил відпуску лікарських препаратів тощо), а також приховування слідів правопорушення та протидія розслідуванню;

3) обстановка – система відомостей про умови та обставини вчинення кримінального правопорушення, що охоплює поведінку учасників кримінального правопорушення (пацієнта, медичного або фармацевтичного працівника), місце вчинення кримінального правопорушення (заклад охорони здоров'я, приватні кабінети лікарів, амбулаторії, реабілітаційні заклади, аптеки), час кримінального правопорушення;

4) особа потерпілого – як правило це особи (пацієнти), які звернулися за медичною або реабілітаційною допомогою [15] до закладу охорони здоров'я, а також фармацевтичною допомогою;

5) типові сліди – це сукупність матеріалізованої інформації, що характеризують обставини вчинення кримінального правопорушення (сліди на тілі пацієнта, лікарські препарати та ампули (упакування) від них, медична документація), а також ідеальні сліди (показання свідків, потерпілих);

6) наслідки – негативні результати для пацієнта, що настали в результаті неналежного виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником (погіршення стану здоров'я особи, ускладнення перебігу хвороби, тяжкі тілесні ушкодження, смерть);

7) причинно-наслідковий зв'язок між діями медичного або фармацевтичного працівника та настанням тяжких наслідків для хворого. Причинно-наслідковий зв'язок полягає у встановленні того, чи призвела дія

або бездіяльність до поганого результату? Наприклад, чи призвів пропуск діагнозу сепсису до смерті пацієнта, чи це було пов'язано з попередніми захворюваннями, такими як інфаркт міокарда, діабет, гіпертонія та куріння [16]. Тобто, важливим є доведення того, що негативні наслідки для особи настали в результаті неналежного виконання медичним або фармацевтичним працівником своїх обов'язків.

Висновки. Враховуючи вищевикладене, слід визначити, що криміналістична характеристика неналежного виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником відображає ознаки та особливості вказаного виду кримінальних правопорушень, а також формується з урахуванням їх специфічних особливостей, що зумовлені складністю у збиранні та дослідженні доказів, призначенні судових експертів; необхідністю притягнення до кримінальної відповідальності та доведення вини спеціального суб'єкта – медичного або фармацевтичного працівника; встановлення причинно-наслідкових зв'язків між неналежним виконанням професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником та настанням тяжких наслідків, спричинених їх діями або бездіяльністю по відношенню до пацієнтів.

Криміналістична характеристика неналежного виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником охоплює типові ознаки, притаманні вказаним кримінальним правопорушенням та надає характеристику таким елементам: особа кримінального правопорушення, спосіб вчинення кримінального правопорушення, особа потерпілого, обстановка, типові сліди та наслідки.

Список використаних джерел

1. Розслідування злочинів, пов'язаних із неналежним виконанням професійних обов'язків медичними працівниками: сучасний стан, проблеми та напрями удосконалення : монографія / Л.В. Омельчук, П.В. Цимбал, Т.Я. Цимбал. Ірпінь : Вид-во Нац. ун-ту ДПС України, 2015. 234 с. URL: <https://api-ir.dpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6ab63902-36cf-4559-ba8d-564eb0c336fa/content>
2. Шайтуро О.П. Криміналістична характеристика неналежного виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2013. 20 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/312462dc-c379-42db-8b82-77163a2d3f21/content>
3. Вартилицька І.А., Галаган В.І. Неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником. *Велика українська юридична енциклопедія* : у 20 т. Харків : Право, 2017. Т. 17 : Кримінальне право. С. 603–606. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/33793>
4. Oyeboode F. Clinical errors and medical negligence. *Medical Principles and Practice*. 2013. Vol. 22, no. 4. P. 323–333. DOI: <https://doi.org/10.1159/000346296>
5. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. *Офіс Генерального прокурора*. URL: <https://gp.gov.ua/posts/pro-zarejestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>
6. Старушкевич А.В. Криміналістична характеристика злочинів : навч. посіб. Київ, 1997. 44 с. URL: <https://studfile.net/preview/11811676/>
7. Шевчук В.М. Криміналістична характеристика злочинів як інформаційна основа побудови тактичних операцій. *Інформаційне забезпечення розслідування злочинів* : матеріали VI Міжнар. круглого столу (м. Одеса, 24 трав. 2018 р.) / відп. за вип.: В.В. Тіщенко, О.П. Ващук, Д.В. Ніконович ; НУ «ОЮА». Одеса : Гельветика, 2018. С. 114–119. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/17601c28-3e23-4bf8-8615-49d5dd856ae9/content>
8. Чернявський С.С. Криміналістична характеристика злочинів : порівняльний аналіз наукових концепцій. *Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ*. 2010. № 1. С. 137–146. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ea88d1af-dcc3-4609-b420-561991b458c2/content>
9. Криміналістика : підручник : у 2 т. / А.Ф. Волобуєв, О.В. Одерій, Р.Л. Степанюк та ін. ; за заг. ред. А.Ф. Волобуєва. Харків, 2018. Т. 2. 312 с. URL: <https://moodle.znu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=715110&forceview=1>
10. Колесниченко О.Н., Коновалова В.О. Криміналістична характеристика злочинів : навч. посіб. Харків : Харків. юрид. ін-т, 1985. 92 с.
11. Криміналістика : підручник : у 2 т. / В. Ю. Шепітько, В. А. Журавель, В. О. Коновалова та ін. ; за ред. В.Ю. Шепітька. Харків : Право, 2019. Т. 2. 328 с.
12. Криміналістика : навч. посіб. / В.Д. Берназ, М.В. Салтевський. Одеса : ОДУВС, 2010. 460 с.
13. Войчишена М.В. Криміналістична характеристика як наукова категорія методики розслідувань кримінальних правопорушень. *Правовий часопис Донбасу*. 2018. № 3 (64). С. 146–152. DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2018-64-3-146-152>

14. Криміналістична тактика і методика розслідування окремих видів злочинів : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / П.Д. Біленчук, А.П. Гель, Г.С. Семаков. Київ : МАУП, 2007. 512 с.
15. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19 листоп. 1992 р. № 2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>
16. Chambers T.-A., Chiao F., Joseph V. Medical Malpractice. *International Anesthesiology Clinics*. 2025. № 63, No. 4. P. 1–6. DOI: <https://doi.org/10.1097/AIA.0000000000000495>

References

1. Rozsliduvannia zlochyniv, poviazanykh iz nenalezhnym vykonanniam profesiinykh oboviazkiv medychnymy pratsivnykamy: suchasnyi stan, problemy ta napriamy udoskonalennia (2015). [Investigation of crimes related to improper performance of professional duties by medical workers: current state, problems and directions of improvement] : monohrafiia / L.V. Omelchuk, P.V. Tsybal, T.Ia. Tsybal. Irpin : Vyd-vo Nats. un-tu DPS Ukrainy. 234 s. URL: <https://api-ir.dpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6ab63902-36cf-4559-ba8d-564eb0c336fa/content> [in Ukrainian].
2. Shaituro, O.P. (2013) Kryminalistychna kharakterystyka nenalezhnogo vykonannia profesiinykh oboviazkiv medychnym abo farmatsevychnym pratsivnykom [Forensic characteristic of improper performance of professional duties by a medical or pharmaceutical worker]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav. Kharkiv. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/312462dc-c379-42db-8b82-77163a2d3f21/content> [in Ukrainian].
3. Vartyletska, I.A., Halahan, V.I. (2017) Nenalezhne vykonannia profesiinykh oboviazkiv medychnym abo farmatsevychnym pratsivnykom [Improper performance of professional duties by a medical or pharmaceutical worker]. *Velyka ukrainska yurydychna entsyklopediia* : u 20 t. Kharkiv : Pravo. T. 17 : Kryminalne pravo. S. 603–606. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/33793> [in Ukrainian].
4. Oyeboode, F. (2013). Clinical errors and medical negligence. *Medical Principles and Practice*. Vol. 22, no. 4. P. 323–333. DOI: <https://doi.org/10.1159/000346296> [in English].
5. Pro zareiestrovani kryminalni pravoporushennia ta rezultaty yikh dosudovoho rozsliduvannia [On registered criminal offenses and the results of their pre-trial investigation]. *Ofis Heneralnoho prokurora*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kryminalni-pravoporushennia-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannia-2> [in Ukrainian].
6. Starushkevych, A.V. (1997) Kryminalistychna kharakterystyka zlochyniv [Forensic characteristics of crimes] : navch. posib. Kyiv. URL: <https://studfile.net/preview/11811676/> [in Ukrainian].
7. Shevchuk, V.M. (2018) Kryminalistychna kharakterystyka zlochyniv yak informatsiina osnova pobudovy taktychnykh operatsii [Forensic characteristics of crimes as an information basis for building tactical operations]. *Informatsiine zabezpechennia rozsliduvannia zlochyniv* : materialy VI Mizhnar. kruhloho stolu (m. Odesa, 24 trav. 2018 r.) / vidp. za vyp.: V.V. Tishchenko, O.P. Vashchuk, D.V. Nikonovych ; NU «OIuA». Odesa : Helvetyka. S. 114–119. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/17601c28-3e23-4bf8-8615-49d5dd856ae9/content> [in Ukrainian].
8. Cherniavskiy, S.S. (2010) Kryminalistychna kharakterystyka zlochyniv : porivnialnyi analiz naukovykh kontseptsii [Forensic characteristics of crimes: comparative analysis of scientific concepts]. *Naukovyi visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. № 1. S. 137–146. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ea88d1af-dcc3-4609-b420-561991b458c2/content> [in Ukrainian].
9. Kryminalistyka [Forensic Science] : pidruchnyk : u 2 t. / A.F. Volobuiev, O.V. Oderii, R.L. Stepaniuk ta in. ; za zah. red. A.F. Volobuieva. (2018) Kharkiv. T. 2. URL: <https://moodle.znu.edu.ua/mod/resource/view.php?id=715110&forceview=1> [in Ukrainian].
10. Kolesnychenko, O.N., Konovalova, V.O. (1985) Kryminalistychna kharakterystyka zlochyniv [Forensic characteristics of crimes] : navch. posib. Kharkiv : Kharkiv. yuryd. in-t. [in Ukrainian].
11. Kryminalistyka [Forensic Science] : pidruchnyk : u 2 t. / V. Yu. Shepitko, V. A. Zhuravel, V. O. Konovalova ta in. ; za red. V.Iu. Shepitka. (2019) Kharkiv : Pravo. T. 2. [in Ukrainian].
12. Kryminalistyka [Forensic Science] : navch. posib. / V.D. Bernaz, M.V. Saltevs'kyi. (2010). Odesa : ODUVS. [in Ukrainian].
13. Voichyshena, M.V. (2018) Kryminalistychna kharakterystyka yak naukova katehoriia metodyky rozsliduvan kryminalnykh pravoporushen [Forensic characteristic as a scientific category of the methodology of criminal offense investigations]. *Pravovyi chasopys Donbasu*. № 3 (64). S. 146–152. DOI: <https://doi.org/10.32366/2523-4269-2018-64-3-146-152> [in Ukrainian].
14. Kryminalistychna taktyka i metodyka rozsliduvannia okremykh vydiv zlochyniv [Forensic tactics and methods of investigation of certain types of crimes]: navch. posib. dlia stud. vyshch. navch. zakl. / P.D. Bilenchuk, A.P. Hel, H.S. Semakov. (2007). Kyiv : MAUP. [in Ukrainian].
15. Osnovy zakonodavstva Ukrainy pro okhoronu zdorovia [Fundamentals of Ukrainian Legislation on Health Care] : Zakon Ukrainy vid 19.11.1992 p. № 2801-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text> [in Ukrainian].
16. Chambers, T.-A., Chiao, F., Joseph, V. (2025). Medical Malpractice. *International Anesthesiology Clinics*. № 63, No. 4. P. 1–6. DOI: <https://doi.org/10.1097/AIA.0000000000000495> [in English].

Danyliuk Serhiy,

Postgraduate Student at the Department of Criminal Procedure and Criminology

(Donetsk State University of Internal Affairs, Kropyvnytskyi)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-0617-7290>

CRIMINAL CHARACTERISTICS OF IMPROPER PERFORMANCE OF PROFESSIONAL DUTIES BY A MEDICAL OR PHARMACEUTICAL WORKER

The article is devoted to the study of the theoretical provisions of the forensic characterization as a component of the investigation methodology and the formation of a forensic characterization of improper performance of professional duties by a medical or pharmaceutical worker, which contributes to the identification of typical signs of the specified criminal offenses.

The purpose of the study is to study scientific concepts and approaches to the concept and meaning of the forensic characterization; to clarify and reveal the signs of improper performance of professional duties by a medical or pharmaceutical worker; to provide a forensic characterization of improper performance of professional duties by a medical or pharmaceutical worker.

In accordance with the set goal, it is determined that the forensic characterization is a component of the investigation methodology, which combines summarized data on the signs, characteristics and properties of individual criminal offenses, which is an information basis, a set of generalized information formed on the basis of a combination of practical experience and modern scientific research.

It is emphasized that the forensic characterization of improper performance of professional duties by a medical or pharmaceutical worker is formed taking into account their specific features, which are due to the complexity of collecting and examining evidence, ordering forensic examinations; the need to bring to criminal liability and prove the guilt of a special subject – a medical or pharmaceutical worker; proving the cause-and-effect relationship between improper performance of professional duties by a medical or pharmaceutical worker and the occurrence of serious consequences.

It is established that the forensic characterization of improper performance of professional duties by a medical or pharmaceutical worker covers typical features inherent in the specified criminal offenses and provides a characteristic of the following elements: the identity of the offender, the method of committing the criminal offense, the identity of the victim, the situation, typical traces and consequences of the criminal offense.

Key words: *forensic characteristics, investigation methodology, medical professional, pharmaceutical professional, criminal offense.*

Дата першого надходження статті до видання: 25.02.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 24.03.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 11.05.2026